

Briuselis, 2020 01 14
COM(2020) 22 final

2020/0006 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

2018 m. gegužės 2 d. Europos Komisija priėmė 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos pasiūlymą¹. Pasiūlymu parodytas didesnis Komisijos užmojis su klimatu susijusios veiklos srityje ir pasiūlyta tokiai veiklai išleisti 25 proc., tai yra 320 mlrd. EUR, lėšų, kurios turi būti mobilizuotos iš ES biudžeto.

Vėliau, 2018 m. gegužės 29 ir 30 d., Komisija priėmė pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais reglamentuojamas sanglaudos politikos finansavimo naudojimas tuo pačiu laikotarpiu. Įgyvendinant Paryžiaus susitarimą, vienas pagrindinių tikslų, kuriuo bus grindžiamos ES investicijos 2021–2027 m., bus „žalesnė ir mažo anglies dioksido kiekio Europa, skatinant perėjimą prie švarios ir teisingos energetikos, žaliausias ir mėlynąsias investicijas, žiedinę ekonomiką, prisitaikymą prie klimato kaitos ir rizikos prevenciją bei valdymą“². Pagal Komisijos pasiūlymą didelė sanglaudos finansavimo dalis bus skirta šiam prioritetui. Bus labai svarbu patvirtinti šią dalį vykstančiame teisėkūros procese.

2019 m. gruodžio 11 d. Komisija priėmė komunikatą dėl Europos žaliojo kurso, kuriame nustatė naujos Europos augimo politikos veiksmų planą. Ši augimo politika grindžiama plataus užmojo klimato ir aplinkos apsaugos tikslais ir dalyvaujamaisiais procesais, suburiančiais piliečius, miestus ir regionus kovai su klimato kaita ir aplinkos apsaugai. Atsižvelgiant į tikslą iki 2050 m. veiksmingai ir sąžiningai pasiekti, kad ES poveikis klimatui būtų neutralus, Europos žaliajame kurse pasiūlytas Teisingos pertvarkos mechanizmas, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą, kad niekas neliktų nuošalyje. Nuo žalingo klimato kaitos poveikio ir blogėjančios aplinkos būklės labiausiai nukenčia tie, kurie yra labiausiai pažeidžiami. Be to, pertvarkos valdymas lems didelius struktūrinius pokyčius. Piliečiai ir darbuotojai patirs skirtingą poveikį; ne visos valstybės narės, regionai ir miestai pradės pertvarką nuo to paties taško; jų pajėgumai veikti irgi nebus vienodi.

Kaip išsamiau išdėstyta Komunikate „Tvarios Europos investicijų planas“³, Teisingos pertvarkos mechanizmu daugiausia dėmesio bus skiriama regionams ir sektoriams, kuriems pertvarka daro didžiausią poveikį dėl jų priklausomybės nuo iškastinio kuro, įskaitant anglis, durpes ir degiuosius skalūnus arba šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršių pramoninių procesų. Kai kurie sektoriai patirs nuosmukį, dėl kurio negrįžtamai sumažės šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršių arba iškastinio kuro, visų pirma anglių, lignito, durpių ir degių skalūnų, gamyba bei naudojimu pagrįstų ekonomikos sektorių veiklos rezultatai ir darbo vietų skaičius juose. Kiti šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršūs ekonomikos sektoriai, kuriuose galima taikyti daug anglies dioksido išskiriančių procesų alternatyvas, kad būtų išsaugoti ekonominiai rezultatai ir pagerinta padėtis darbo vietų srityje, turės būti pertvarkomi. Iš viso anglių pramonės infrastruktūra egzistuoja 108 Europos regionuose; su anglimis susijusioje srityje dirba beveik 237 000 žmonių, durpių gavybos srityje – beveik 10 000 žmonių, degių skalūnų pramonėje – apie 6 000 žmonių. Degių skalūnų pramonei reikia teikti ypatingą dėmesį, nes su šiuo kuru susijęs ypač didelis išmetamo anglies dioksido kiekis. Nuo iškastinio kuro vertės grandinės ir šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršių pramonės procesų priklauso daug netiesioginių papildomų darbo vietų.

¹ COM(2018) 322 *final*.

² COM(2018) 375, 4 straipsnis.

³ COM(2020) 21, 2020 1 14.

Teisingos pertvarkos mechanizmas papildys didelį ES biudžeto įnašą pasitelkiant visas tiesiogiai su pertvarka susijusias priemones, visų pirma Europos regioninės plėtros fondą (toliau – ERPF) ir „Europos socialinį fondą +“ (toliau – ESF+).

Mechanizmą sudarys trys ramsčiai: 1) Teisingos pertvarkos fondas, įgyvendinamas pagal pasidalijamojo valdymo principą, 2) speciali sistema pagal programą „InvestEU“ ir 3) kartu su EIB grupe įgyvendinama viešojo sektoriaus paskolų priemonė, skirta sutelkti papildomas investicijas susijusiems regionams. Teisingos pertvarkos fondas visų pirma bus naudojamas dotacijoms teikti; speciali pertvarkos sistema pagal programą „InvestEU“ pritrauks privačias investicijas, o partnerystė su EIB pritrauks viešąjį finansavimą.

Teisingos pertvarkos fondas daugiausia dėmesio skirs teritorijų, kurias labiausiai paveiks su klimato kaita susijusi pertvarka, ekonomikos įvairinimui ir jų darbuotojų bei darbo ieškančių asmenų perkvalifikavimui ir aktyviai įtraukčiai. Investicijų pagal kitus du Teisingos pertvarkos mechanizmo ramsčius tinkamas finansuoti bus platesnis, kad būtų remiama su energetikos pertvarka susijusi veikla. Speciali „InvestEU“ sistema apims energetikos ir transporto infrastruktūros projektus, įskaitant dujų infrastruktūrą ir centralizuotą šilumos tiekimą, taip pat priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo projektus. EIB viešųjų paskolų priemone valdžios institucijoms bus suteikta galimybė įgyvendinti priemones, kuriomis būtų sudarytos palankesnės sąlygos pereiti prie poveikio klimatui neutralumo. Projektai apims energetikos ir transporto infrastruktūrą, centralizuoto šilumos tiekimo tinklus ir energijos vartojimo efektyvumo priemones, įskaitant pastatų renovaciją.

Taikant nuoseklią reglamentavimo sistemą, visų pirma sektorių valstybės pagalbos taisyklės, bus atlaisvinta papildomų viešųjų ir privačiųjų išteklių, o tai suteiks galimybių palengvinti nacionalinių lėšų naudojimą teisingos pertvarkos tikslus atitinkantiems projektams. Neatskiriama Teisingos pertvarkos mechanizmo dalis bus ir konsultacinė parama bei techninė pagalba regionams.

Atsižvelgdama į naujausius turimus mokslo duomenis ir į poreikį paspartinti pasaulinius klimato politikos veiksmus, 2019 m. gruodžio 12 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino tikslą pasiekti, kad iki 2050 m. Sąjunga būtų neutralaus poveikio klimatui, o tai atitinka Paryžiaus susitarimo tikslus, ir palankiai įvertino Komisijos pranešimą, kuriame siūloma skirti 100 mlrd. EUR investicijų pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos šiems tikslams pasiekti. Mechanizmo ištekliai, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą, bus skirti valstybių narių įsipareigojimams remti, siekiant tikslo, kad iki 2050 m. Sąjungos poveikis klimatui taptų neutralus.

Teisingos pertvarkos fondas

Teisingos pertvarkos fondas bus pagrindinė priemonė, skirta remti teritorijas, kurias labiausiai paveiks perėjimas prie poveikio klimatui neutralumo, ir išvengti regioninių skirtumų didėjimo. Todėl jis bus įsteigtas pagal sanglaudos politiką, kuri yra pagrindinė ES politikos priemonė regioniniams skirtumams mažinti ir struktūriniams pokyčiams Europos regionuose remti, nes juos jungia bendri sanglaudos politikos tikslai konkrečiomis perėjimo prie poveikio klimatui neutralumo aplinkybėmis. Jis bus įgyvendinamas taikant pasidalijamąjį valdymą, glaudžiai bendradarbiaujant su nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis bei suinteresuotaisiais subjektais. Taip bus užtikrinta atsakomybė už pertvarkos strategiją ir sukurtos veiksmingos valdymo sistemos priemonės ir struktūros.

Teisingos pertvarkos fondas teiks paramą visoms valstybėms narėms. Jo finansinių išteklių paskirstymas atitiks valstybių narių pajėgumą finansuoti būtinas investicijas, reikalingas perėjimui prie poveikio klimatui neutralumo pasiekti.

Todėl paskirstymo metodas bus nustatytas atsižvelgiant į šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršiausių regionų pertvarkos mastą (pagal atitinkamą pramonės išmetamo CO₂ kiekį), socialinius uždavinius, susijusias su galimu darbo vietų praradimu pramonės, anglių bei lignito kasybos ir durpių bei degių skalūnų gamybos sektoriuose. Nustatant metodą taip pat bus atsižvelgiama į valstybių narių ekonominio išsivystymo lygį ir susijusius investavimo pajėgumus.

Valstybės narės papildys savo asignavimus Teisingos pertvarkos fondui iš savo išteklių pagal ERPF ir ESF+ taikant konkretų ir galutinį perkėlimo mechanizmą. Valstybės narės taip pat skirs nacionalinius išteklius Sąjungos ištekliams papildyti. Sąjungos bendro finansavimo lygis bus nustatytas pagal regiono, kuriame yra nustatytos teritorijos, kategoriją. Atsižvelgiant į tai, kad iš ERPF ir ESF+ perkeliama lėšų suma kartu paėmus bus bent 1,5 karto ir ne daugiau kaip 3 kartus didesnė už Teisingos pertvarkos fondo asignavimus ir atsižvelgiant į nacionalinį bendrą finansavimą, bendri šio fondo finansavimo pajėgumai bus daugiau kaip 30 mlrd. EUR ir gali siekti 50 mlrd. EUR. Siekiant užtikrinti tęstinį sanglaudos politikos poveikį, nė viena valstybė narė papildomai Teisingos pertvarkos fondo paramai neturėtų skirti daugiau kaip 20 proc. savo pradinio ERPF ir savo pradinio ESF+ asignavimo (skaičiuojant kiekvienam fondui atskirai).

Teisingos pertvarkos fondo programavimas

Vykdydamos dialogą Komisija ir kiekviena valstybė narė susitars dėl programavimo, įskaitant teritorijų, kuriose bus taikomos priemonės, ir atitinkamų veiksmų nustatymo. Jam bus taikomas Europos semestro procesas. Tai turi būti tos teritorijos, kurioms dėl pertvarkos bus daromas didžiausias neigiamas ekonominis ir socialinis poveikis, visų pirma dėl numatomo darbo vietų sumažėjimo ir šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršiausių pramonės įrenginių gamybos procesų pertvarkymo.

Atsižvelgdamos į šioje srityje Komisijos atliktą analizę, valstybės narės parengs vieną ar daugiau teritorinių teisingos pertvarkos planų, kuriuose išdėstys pertvarkos proceso iki 2030 m. metmenis, atitinkančius nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus ir perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, ir vėliau nustatys labiausiai paveiktas teritorijas, kurios turėtų būti remiamos. Kiekvienos iš šių teritorijų teisingos pertvarkos planuose bus nustatyti socialiniai, ekonominiai ir aplinkos apsaugos uždaviniai ir pateikta išsami informacija apie ekonomikos įvairinimo, perkvalifikavimo ir aplinkos atkūrimo poreikius.

Siekiant užtikrinti Teisingos pertvarkos fondo veiksmingumą, teikiama parama turi būti sutelkta. Todėl nustatytos teritorijos atitiks NUTS 3 lygio regionus arba galės būti jų dalys.

Parama iš Teisingos pertvarkos fondo bus grindžiama teritoriniais teisingos pertvarkos planais ir bus pagal vieną ar daugiau prioritetų suplanuota programose, kurios taip pat remiamos iš ERPF, ESF + ar Sanglaudos fondo, arba specialioje Teisingos pertvarkos fondo programoje. Teritoriniai teisingos pertvarkos planai bus įtraukti į programas ir bus priimti tuo pačiu Komisijos sprendimu kaip ir programa. Parama iš Teisingos pertvarkos fondo priklausys nuo patvirtintų teritorinių teisingos pertvarkos planų, kuriuose visų pirma turės būti apibūdintas valstybės narės įsipareigojimas dėl pertvarkos proceso, atitinkantis jos nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus ir ES tikslą dėl poveikio klimatui neutralumo iki 2050 m. Teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose taip pat turėtų būti pagrįsti papildomi perkeliama ERPF ir ESF+ ištekliai, taip pat bet kokia parama gamybinėms investicijoms į įmones, kurios nėra MVĮ, jei manoma, kad tai būtina. Patvirtinus teritorinius teisingos pertvarkos planus, bus galima teikti paramą ne tik iš Teisingos pertvarkos fondo, bet ir iš specialios teisingos pertvarkos sistemos pagal programą „InvestEU“ (Teisingos pertvarkos mechanizmo antrasis ramstis) ir viešojo sektoriaus paskolų priemonės, įgyvendinamos

bendradarbiaujant su EIB (trečiasis ramstis), kuria bus remiamos investicijos į atitinkamas teritorijas. Teritoriniai teisingos pertvarkos planai prireikūs turėtų būti atnaujinti ir priimti iš naujo, visų pirma atnaujinant nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus. Kaip ir visų sanglaudos politikos programų atveju, bus atliekama Teisingos pertvarkos fondo remiamų programų laikotarpio vidurio peržiūra. Atsižvelgiant į rezultatus 2025 m. atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą Teisingos pertvarkos fondo ištekliai valstybėje narėje galėtų būti perskirstyti. Laikotarpio vidurio peržiūra taip pat suteiks galimybę skirti lėšų 2026 ir 2027 m., kurios bus atidėtos kito laikotarpio pradžioje.

Teisingos pertvarkos fondo paramą gaunančios teritorijos taip pat galės naudotis specialia techninės pagalbos priemone. Šios priemonės tikslas – parengti paprastą ir integruotą konkrečiai pritaikytą priemonių rinkinį, apimančią įvairią teikiamą Komisijos, EIB ir kitų tarptautinių organizacijų paramą. Jau 2020 m. Komisija padės valstybėms narėms rengti jų teritorinius teisingos pertvarkos planus. Be to, „InvestEU“ konsultacijų centras, įskaitant „Jaspers“ (bendra Komisijos ir EIB iniciatyva struktūrinių fondų projektams rengti), teiks paramą projektų bazei rengti. Galiausiai Komisija sukurs Teisingos pertvarkos platformą, kad būtų sudarytos sąlygos dvišaliam ir daugiašaliam keitimuisi įgyta patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais visuose susijusiuose sektoriuose, kuri bus paremta esama pertvarkomiems anglių pramonės regionams skirta platforma.

Papildomumas su „InvestEU“ teisingos pertvarkos sistema ir su EIB įgyvendinama viešojo sektoriaus paskolų priemone

Teisingos pertvarkos mechanizmas apims tvirtą valdymo sistemą, orientuotą į teritorinius pertvarkos planus.

Be to, Teisingos pertvarkos fondo teikiamą paramą papildys speciali „InvestEU“ teisingos pertvarkos sistema. Ja bus remiamos didesnės apimties investicijos, visų pirma prisidedant prie pertvarkos remiant mažo anglies dioksido kiekio ir klimato kaitos poveikiui atsparią veiklą, pavyzdžiui, investicijos į atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir energijos vartojimo efektyvumo sistemas. Pagal šią sistemą taip pat galės būti finansuojama energetikos ir transporto infrastruktūra, įskaitant dujų infrastruktūrą ir centralizuotą šilumos tiekimą, taip pat priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo projektai, regionų ekonomikos įvairinimas ir socialinė infrastruktūra. Be to, pagal naują su EIB įgyvendinamą viešojo sektoriaus paskolų priemonę bus teikiamos subsidijos vietos valdžios institucijoms atitinkamiems regionams remti. ES parama be kita ko galėtų būti teikiama kaip palūkanų subsidija arba investicijų dotacija, finansuojama iš ES biudžeto, kuri bus derinama su paskolomis, kurias EIB suteiks savivaldybėms, regioninėms ir kitoms valdžios institucijoms.

Kitų dviejų Teisingos pertvarkos mechanizmo ramsčių geografinė aprėptis bus platesnė nei Teisingos pertvarkos fondo ir bus remiamos investicijos ne tik į projektus teisingos pertvarkos teritorijose, bet ir už tų teritorijų ribų, jeigu tie projektai bus labai svarbūs pertvarkai teisingos pertvarkos teritorijose.

Šiame pasiūlyme nustatyta taikymo diena – 2021 m. sausio 1 d. Pasiūlymas teikiamas 27 valstybių narių Sąjungai, atsižvelgiant į 2017 m. kovo 29 d. Europos Vadovų Tarybos gautą Jungtinės Karalystės pranešimą dėl jos ketinimo išstoti iš Europos Sąjungos ir Euratomo remiantis Europos Sąjungos sutarties 50 straipsniu.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

ES veiksmai grindžiami SESV 174 straipsnio 1 dalimi: „Sąjunga plėtoja ir vykdo savo veiklą, padedančią stiprinti jos ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą. Sąjunga ypač siekia mažinti regionų plėtros lygio skirtumus ir nepalankiausias sąlygas turinčių regionų atsilikimą.“

Siekiant nustatyti Teisingos pertvarkos fondo struktūrą, pasiūlymą būtina grįsti SESV 175 straipsniu, kuriame Sąjunga aiškiai raginama padėti siekti 174 straipsnyje išdėstytų tikslų veikla, kurios ji imasi panaudodama struktūrinius fondus, EIB ir kitas esamas finansines priemones.

SESV 175 straipsnio 3 pastraipoje taip pat nustatyta, kad „[j]ei pasirodytų, kad reikia imtis konkrečių veiksmų, nesusijusių su fondais ir nepakenkiančių priemonėms, kurių yra imtasi kitų Sąjungos politikos sričių sistemoje, tokių veiksmų Europos Parlamentas ir Taryba gali imtis sprendami pagal įprastą teisėkūros procedūrą ir pasikonsultavę su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu bei Regionų komitetu“.

• Subsidiarumo ir proporcingumo principai

Pagal SESV 4 straipsnio 2 dalį ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos srityje, taip pat tam tikrų socialinės politikos aspektų srityje Sąjunga dalijasi kompetencija su valstybėmis narėmis. Ji taip pat yra kompetentinga remti, koordinuoti ar papildyti valstybių narių veiksmus švietimo ir profesinio mokymo bei pramonės srityse (SESV 6 straipsnis).

Teisingos pertvarkos fondo įgyvendinimas pagal pasidalijamojo valdymo principą grindžiamas subsidiarumo principu. Taikant pasidalijamąjį valdymą Komisija deleguoja strateginio programavimo ir įgyvendinimo uždavinius valstybėms narėms ir regionams. Todėl Sąjungos veiksmai neviršija to, kas būtina siekiant Sąjungos tikslų, nustatytų Sutartyse.

Pasidalijamuoju valdymu siekiama užtikrinti, kad sprendimai būtų priimami kuo arčiau piliečių ir kad ES lygmens veiksmai būtų pagrįsti nacionalinio, regioninio ar vietos lygmens galimybėmis ir ypatumais. Pasidalijamasis valdymas suartina Europą ir jos piliečius ir vietos poreikius susieja su Europos tikslais. Be to, juo didinama atsakomybė už ES tikslus, nes valstybės narės ir Komisija dalijasi sprendimų priėmimo galiomis ir atsakomybe ir bendrai finansuoja programas.

• Priemonės pasirinkimas

Sanglaudos politika yra tinkamas Teisingos pertvarkos fondo pagrindas, nes tai yra pagrindinė ES politika, skirta struktūriniams pokyčiams Europos regionuose remti. Ji teikia finansinę paramą investicijoms įvairiose srityse, kuriomis prisidedama prie darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo, bendradarbiaujant su vietos subjektais.

Joje taip pat numatytas integruotas teritorinis požiūris, kuriuo užtikrinama Teisingos pertvarkos fondo remiamų investicijų ir pagal pagrindines sanglaudos politikos programas remiamų investicijų sąveika ir suderinamumas. Tai paspartins atitinkamų regionų ekonominį vystymąsi ir pertvarką.

Be to, taip užtikrinama valstybių narių ir regionų atsakomybė. Tai Teisingos pertvarkos fondo atveju itin svarbu, nes jis turi būti įtvirtintas specialiai pritaikytose teritorinėse pertvarkos strategijose, visapusiškai apimančiose daugybę dėl pertvarkos kylančių socialinių, aplinkos ir ekonominių uždavinių.

Sanglaudos politikos srityje pasirinkta priemonė yra Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas pagal įprastą teisėkūros procedūrą, kaip nustatyta Sutarties 175 straipsnio 3 pastraipoje.

3. EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

• Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

2018 m. gegužės ir birželio mėn. Komisija priėmė pasiūlymus dėl ilgalaikio biudžeto po 2020 m. ir naujos kartos programų ir fondų. Kaip sudėtinę šio proceso dalį Komisija surengė keletą pagrindines išlaidų sritis apimančių viešų konsultacijų, kad sužinotų visų suinteresuotųjų šalių nuomones, kaip kuo geriau panaudoti kiekvieną ES biudžeto eurą.

Viešos konsultacijos dėl ES ilgalaikio biudžeto sanglaudos srityje vyko nuo 2018 m. sausio 10 d. iki 2018 m. kovo 9 d., gauta 4 395 atsakymai. 85 proc. respondentų išreiškė nuomonę, kad perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir žiedinės ekonomikos, užtikrinant aplinkos apsaugą ir atsparumą klimato kaitai, yra svarbus uždavinys. Tačiau tik 42 proc. respondentų manė, kad šis uždavinys veiksmingai sprendžiamas dabartinėmis programomis ir (arba) fondais⁴.

Vykstant deryboms dėl ilgalaikio biudžeto po 2020 m., Europos Parlamentas savo 2018 m. lapkričio 7 d. tarpinėje ataskaitoje paragino skirti specialų asignavimą (4,8 mlrd. EUR) naujam Teisingos energetikos pertvarkos fondui, kad būtų sprendžiama perėjimo nuo anglių ir priklausomybės nuo anglies dioksido sukulto neigiamo visuomeninio, socialinio bei ekonominio ir aplinkosaugos poveikio darbuotojams bei bendruomenėms problema.

Šį raginimą pakartojo Regionų komitetas, parengęs nuomonę⁵ dėl socialinių ir ekonominių struktūrinių pokyčių Europos anglių pramonės regionuose, kurioje raginama skirti papildomų lėšų, kad būtų galima padėti tenkinti konkrečius anglių pramonės regionų poreikius. Šiuo atžvilgiu nuomonėje siūloma skirti 4,8 mlrd. EUR naujam Sąžiningos energetikos pertvarkos fondui, skirtam sumažinti socialinį bei ekonominį ir aplinkosaugos pertvarkos poveikį šiuose regionuose.

2019 m. spalio 18 d. išvadose Europos Vadovų Taryba pabrėžė esanti pasiryžusi, kad įgyvendinant Paryžiaus susitarimą ES ir toliau pirmautų socialiai sąžiningo ir teisingo perėjimo prie žaliosios ekonomikos srityje. 2019 m. gruodžio 12 d. išvadose Europos Vadovų Taryba patvirtino tikslą pasiekti, kad iki 2050 m. Sąjungos poveikis klimatui būtų neutralus, laikantis Paryžiaus susitarimo tikslų. Be to, ji patvirtino principą teikti pritaikytą paramą regionams ir sektoriams, kuriuos labiausiai paveiks pertvarka, pasitelkiant Teisingos pertvarkos mechanizmą.

• Poveikio vertinimas

Prie pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo⁶ pridėtas poveikio vertinimas⁷. Poveikio vertinime patvirtinta šiems fondams siūloma įgyvendinimo sistema, kuri reglamentuojama pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros

⁴ Viešos konsultacijos dėl sanglaudos srities ES fondų.

https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-eu-funds-area-cohesion_lt

⁵ Europos regionų komiteto nuomonė „Socialiniai ir ekonominiai Europos anglių pramonės regionų struktūros pokyčiai“, 136-oji plenarinė sesija, 2019 m. spalio 7–9 d., ECON-VI/041.

⁶ COM(2018) 372 *final*.

⁷ SWD(2018) 282 *final*.

fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio ir migracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų priemonės finansinės taisyklės⁸, ir kuriuo taip pat bus reglamentuojamas Teisingos pertvarkos fondo programavimas ir įgyvendinimas (žr. 4 skyrių).

Poveikio vertinime taip pat išnagrinėti uždaviniai, kuriuos reikia spręsti įgyvendinant kitą daugiametę finansinę programą ir sanglaudos politiką. Jame patvirtintas viešų konsultacijų rezultatus atitinkantis poreikis remti švarios ir sąžiningos energetikos pertvarką, nustatant specialų politikos tikslą ir atitinkamą teminio sutelkimo mechanizmą (žr. 2.2 ir 3.2 skyrius).

Todėl Teisingos pertvarkos fondo tikslas yra pagrįstas, nes juo siekiama užtikrinti sąžiningą energetikos pertvarką mažinant ekonomines ir socialines perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos išlaidas. Šiuo tikslu Teisingos pertvarkos fondas remis sėkmingai energetikos pertvarkai būtiną pramonės procesų pertvarkymą, skatins labiausiai paveiktų teritorijų ekonomikos įvairinimą, atsižvelgdamas į poveikio vertinimo dėl poreikio remti pažangų pramonės pertvarkymą išvadas (žr. 2.2 skyrių).

Poveikio vertinime taip pat atkreiptas dėmesys į nevienodą energetikos pertvarkos poveikį (žr. 3.3 skyrių). Visų pirma atkreiptas dėmesys į uždavinius, kurie kyla labiausiai paveiktiems regionams dėl priklausomybės nuo kietojo kuro gamybos ir didelės kietojo kuro dalies elektros energijos gamyboje. Šiuo vertinimu pagrindžiamas siūlomas Teisingos pertvarkos fondo sutelkimas į labiausiai neigiamą poveikį patiriančias teritorijas ir siūlomas nacionalinių asignavimų paskirstymas.

Pirmiau pateikta analize ir poveikio vertinimo aspektais remiami Teisingos pertvarkos fondo tikslai ir pagrindiniai ypatumai. Atskiras poveikio vertinimas nebuvo atliktas, nes dėl jo būtų uždelsta priimti šį pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, o tai galėtų sulėtinti vykstančias derybas dėl kitos daugiametės finansinės programos.

• **Pasirinktų pertvarkos iniciatyvų įgyvendinimo patirtis**

Teisingos pertvarkos fondo taikymo sritis ir tikslas susiję su perėjimo prie poveikio klimatui neutralumo poveikiu, todėl jis yra susijęs su kietojo iškastinio kuro (anglių, lignito, durpių ir degių skalūnų) gamybos veikla, taip pat su energijai imlių pramonės procesų pertvarkymu, kurio reikia dėl šio perėjimo, atsižvelgiant į jų socialinį ir ekonominį poveikį atitinkamose teritorijose.

Šiuo atžvilgiu jau imtasi veiksmų pagal anglių pramonės regionų pertvarkos iniciatyvas ir bandomuosius veiksmus, skirtus pertvarkomiems pramonės regionams. Nors Teisingos pertvarkos fondu bus siekiama platesnio užmojo tikslų ir bus užtikrintas integruotesnis požiūris, jį programuojant ir įgyvendinant taip pat bus remiamasi šių iniciatyvų įgyvendinimo patirtimi, įskaitant, kai tinkama, esamus darbo metodus ir struktūras.

Pirma, pagal anglių pramonės regionų pertvarkos iniciatyvą sanglaudos politika remiama 21 bandomojo regiono (kaip nustatyta 2020 m. sausio mėn.), kurių ekonomika labai priklauso nuo anglių, pertvarka. Struktūrinių pokyčių klausimai sprendžiami laikantis holistinio požiūrio, apimančio ekonominius, pramoninius, technologinius ir socialinius pertvarkymo proceso aspektus, dalyvaujant vietos subjektams, įskaitant socialinius partnerius, pramonę ir nevyriausybinę organizacijas, ir glaudžiai su jais bendradarbiaujant.

Paaiškėjo, kad įvairių suinteresuotųjų subjektų dialogas ir dalijimasis žiniomis yra labai svarbūs siekiant užtikrinti kolektyvinę pažangą, skaidrumą ir veiksmingiausių priemonių mobilizavimą sprendžiant socialinio ir ekonominio pertvarkos poveikio klausimus.

⁸ COM(2018) 375 *final*.

Parama daugiausia skiriama ekonomikos pertvarkai pagal pažangiosios specializacijos strategijas (pvz., parama MVĮ, verslo inkubatoriams, inovacijoms ir pramonės bei mokslininkų bendradarbiavimui), darbuotojų, kurie tradiciškai dirba su anglimis susijusiuose sektoriuose, perkvalifikavimui ir energijos vartojimo efektyvumo bei alternatyvių atsinaujinančiųjų energijos išteklių skatinimui.

Iniciatyvos sėkmė priklauso nuo atitinkamų valstybių narių, regionų ir vietos subjektų, įskaitant socialinius partnerius, atsakomybės. Tam įtakos turi nacionaliniai bendro finansavimo reikalavimai pagal pasidalijamojo valdymo principą ir partnerių dalyvavimas plėtros strategijoje.

Antra, panašiai, siekiant padėti ES regionams valdyti perėjimą prie tvaresnės mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos ir pramonės permainas, paskatintas energetikos ir klimato kaitos pertvarkos, buvo pasiūlyta speciali parama inovacijoms skatinti, investavimo kliūtims šalinti ir tinkamiems piliečių įgūdžiams ugdyti. Bandomaisiais regionams, kuriuose vyksta pramonės pertvarka, skirtais veiksmais teikiama Komisijos ekspertų parama ir techninė ERPF pagalba. ES paramai atrinkta 12 regionų.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Siekdama platesnio užmojo ES biudžeto tikslų, Komisija siekia įgyvendinti politinėse gairėse nustatytus prioritetus. Vienas iš tokių prioritetų yra plataus užmojo Teisingos pertvarkos fondas. Todėl Komisija savo kadencijos pradžioje pateikė šį pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo papildomi esami pasiūlymai dėl kitos daugiametės finansinės programos (DFP). Į pasiūlymą bus atsižvelgta derybose dėl kitos DFP ir tikimasi, kad jis bus įtrauktas į bendrą susitarimą dėl kitos DFP.

TPF biudžeto ištekliai turėtų būti 7,5 mlrd. EUR (2018 m. kainomis) su galimybe šį užmojų lygį prirėmus padidinti vėliau.

5. KITI ELEMENTAI

• Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

Teisinę sistemą sudaro specialus pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas, ir būtini atitinkami Komisijos pasiūlymo dėl Bendrųjų nuostatų reglamento pakeitimai, kad Teisingos pertvarkos fondas būtų įtrauktas į šį reglamentą kaip naujas fondas kartu su ERPF, Sanglaudos fondu ir ESF+. Teisingos pertvarkos fondo rezultatų užtikrinimas ir įgyvendinimas bus reglamentuojamas Bendrųjų nuostatų reglamentu, kuris turi būti iš dalies pakeistas.

Pasiūlyme dėl reglamento, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas, susitelkiama į šiuos aspektus:

- nustatomas Teisingos pertvarkos fondo dalykas;
- nustatomas atitinkamas konkretus tikslas, kuris turi būti naudojamas programuojant Teisingos pertvarkos fondo išteklius pagal konkretų sanglaudos politikos investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslo prioritetą arba programą;
- nustatoma TPF geografinė aprėptis ir finansinių išteklių paskirstymo metodika;
- apibrėžiama TPF paramos aprėptis;

- nurodomas teritorinių teisingos pertvarkos planų turinys, įskaitant poreikį, kad valstybės narės nustatytų teritorijas, kurias labiausiai paveikė perėjimas prie neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos ir kuriose bus sutelkta Teisingos pertvarkos fondo parama;
- sukurama sistema, pagal kurią turi būti vertinami fondo pasiekimai taikant atitinkamus rodiklius ir paramos koregavimo mechanizmas, jei siektinos reikšmės nebūtų pasiektos.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS**kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas**

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,
atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 175 straipsnio trečią pastraipą,
atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,
teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,
atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę⁹,
atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę¹⁰,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros,
kadangi:

- (1) Sąjungos sanglaudos politikos 2021–2027 m. reglamentavimo sistema, atsižvelgiant į kitą daugiametę finansinę programą, prisidedama prie Sąjungos įsipareigojimų įgyvendinti Paryžiaus susitarimą ir Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus vykdymo, nes Sąjungos finansavimas sutelkiamas ekologijos tikslams. Šis reglamentas, kuriuo įgyvendinamas vienas iš Komunikate dėl Europos žaliojo kurso (toliau – Europos žaliasis kursas)¹¹ nustatytų prioritetų, yra dalis Tvarios Europos investicijų plano¹², kuriuo teikiamas specialus finansavimas pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą įgyvendinant sanglaudos politiką, kad būtų padengtos ekonominės ir socialinės perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ir žiedinės ekonomikos sąnaudos, kuomet bet koks likęs išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis kompensuojamas lygiaverčiu absorbavimu;
- (2) perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ir žiedinės ekonomikos yra vienas svarbiausių Sąjungos politikos tikslų. 2019 m. gruodžio 12 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino tikslą pasiekti, kad iki 2050 m. Sąjungos poveikis klimatui būtų neutralus, atsižvelgiant į Paryžiaus susitarimo tikslus. Nors kova su klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimu ilguoju laikotarpiu bus naudinga visiems ir vidutinės trukmės laikotarpiu suteikia galimybių bei iššūkių visiems, ne visi regionai ir valstybės narės pradeda pertvarką nuo to paties taško, jų pajėgumai veikti irgi nevienodi. Vienu pažanga yra didesnė, kitų mažesnė, o pertvarka daro platesnio masto socialinę ir ekonominę poveikį regionams, kurie labai priklausomi nuo iškastinio kuro, ypač nuo anglių, lignito, durpių ir degių skalūnų, arba šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršios pramonės. Todėl ne tik kyla rizika, kad klimato politikos srityje pertvarka

⁹ OL C , , p. .

¹⁰ OL C , , p. .

¹¹ COM(2019) 640 *final*, 2019 12 11.

¹² COM(2020) 21, 2020 1 14.

Sąjungoje vyks skirtingu greičiu, bet ir gali didėti skirtumai tarp regionų, o tai neigiamai paveiks socialinės, ekonominės ir teritorinės sanglaudos tikslus;

- (3) norint, kad pertvarka būtų sėkminga, ji turi būti teisinga ir socialiai priimtina visiems. Todėl tiek Sąjunga, tiek valstybės narės turi nuo pat pradžių atsižvelgti į jos ekonominį ir socialinį poveikį ir taikyti visas galimas priemones neigiamiems padariniams sušvelninti. Šiuo atžvilgiu svarbus vaidmuo tenka Sąjungos biudžetui;
- (4) kaip nustatyta Europos žaliajame kurse ir Tvarios Europos investicijų plane, Teisingos pertvarkos mechanizmas turėtų papildyti kitus 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos veiksmus. Jis turėtų padėti šalinti socialines ir ekonomines perėjimo prie Sąjungos neutralaus poveikio klimatui pasekmes, sutelkiant Sąjungos biudžeto išlaidas klimato kaitos ir socialinių tikslų srityje regioniniu lygmeniu;
- (5) šiuo reglamentu įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (toliau – TPF), kuris yra vienas iš pagal sanglaudos politiką įgyvendinamo Teisingos pertvarkos mechanizmo ramsčių. TPF tikslas – sušvelninti neigiamą su klimato kaita susijusios pertvarkos poveikį, remiant labiausiai paveiktas teritorijas ir susijusius darbuotojus. Atsižvelgiant į konkretų TPF tikslą, TPF remiamais veiksmais turėtų būti tiesiogiai prisidedama prie pertvarkos poveikio mažinimo finansuojant vietos ekonomikos įvairinimą ir modernizavimą bei švelninant neigiamą poveikį užimtumui. Tai matyti iš konkretaus TPF tikslo, kuris nustatytas tuo pačiu lygmeniu ir nurodytas kartu su Reglamento (ES) [naujasis BNR] [4] straipsnyje nustatytais politikos tikslais;
- (6) atsižvelgiant į kovos su klimato kaita svarbą, vadovaujantis Sąjungos įsipareigojimais įgyvendinti Paryžiaus susitarimą, įsipareigojimu siekti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų ir didesniais Europos žaliajame kurse siūlomais Sąjungos užmojais, TPF turėtų svariai prisidėti prie klimato aspekto integravimo. TPF nuosavo paketo ištekliai yra papildomi ir prisideda prie investicijų, kurių reikia bendrai siektinai reikšmei – 25 proc. Sąjungos biudžeto išlaidų skirti klimato tikslams – pasiekti. Iš ERPF ir ESF+ perkeltais ištekliais bus visapusiškai prisidėta prie šios siektinos reikšmės įgyvendinimo;
- (7) TPF ištekliai turėtų papildyti pagal sanglaudos politiką turimus išteklius;
- (8) perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos yra iššūkis visoms valstybėms narėms. Valstybėms narėms, kurios labai priklauso nuo iškastinio kuro arba šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršios pramonės, kurių turės būti laipsniškai atsisakyta, arba kurioms reikės prisitaikyti dėl perėjimo prie poveikio klimatui neutralumo ir kurios neturi finansinių priemonių, bus ypač sunku. Todėl TPF turėtų aprėpti visas valstybes nares, bet jo finansinių išteklių paskirstymas turėtų atitikti valstybių narių pajėgumą finansuoti būtinas investicijas, reikalingas perėjimui prie poveikio klimatui neutralumo pasiekti;
- (9) siekdama nustatyti tinkamą TPF finansinę programą, Komisija turėtų nustatyti turimų asignavimų metinį paskirstymą kiekvienai valstybei narei pagal investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą, remdamasi objektyviais kriterijais;
- (10) šiame reglamente nustatomos investicijų, kurių išlaidas gali remti TPF, rūšys. Visa remiama veikla turėtų būti vykdoma visapusiškai atsižvelgiant į Sąjungos klimato ir aplinkos apsaugos prioritetus. Į investicijų sąrašą turėtų būti įtrauktos investicijos, kuriomis remiama vietos ekonomika ir kurios yra tvarios ilguoju laikotarpiu, atsižvelgiant į visus Žaliojo kurso tikslus. Finansuojami projektai turėtų padėti pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ir žiedinės ekonomikos. Nuosmukį patiriantiems sektoriams, pavyzdžiui, energijos gamybos iš anglių, lignito, durpių ir degių skalūnų

arba šio kietojo iškastinio kuro gavybos sektoriams, parama turėtų būti susieta su laipsnišku tokios veiklos nutraukimu ir dėl to mažėjančiu užimtumu. Kalbant apie šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršių sektorių pertvarkymą, parama turėtų būti skatinama nauja veikla diegiant naujas technologijas, naujus procesus ar produktus, kurie padėtų žymiai sumažinti išmetamą teršalų kiekį, atsižvelgiant į strategijos „Europa 2030“ klimato tikslus ir ES poveikio klimatui neutralumui iki 2050 m. tikslą¹³, kartu išlaikant ir didinant užimtumo lygį ir išvengiant aplinkos būklės blogėjimo. Ypatingas dėmesys taip pat turėtų būti skiriamas veiklai, kuria skatinamos inovacijos ir moksliniai tyrimai pažangių ir tvarių technologijų srityje, taip pat skaitmeninio ir jungiamojo ryšio srityse, jei tokios priemonės padeda mažinti neigiamą perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ir žiedinės ekonomikos poveikį ir prie tokio perėjimo prisideda;

- (11) siekiant apsaugoti piliečius, kurie yra labiausiai pažeidžiami dėl su klimato kaita susijusios pertvarkos, TPF taip pat turėtų apimti paveiktų darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, siekiant padėti jiems prisitaikyti prie naujų užimtumo galimybių, taip pat pagalbą darbo ieškantiems asmenims ieškant darbo ir aktyviai integruojantis į darbo rinką;
- (12) siekiant padidinti pertvarkos paveiktų teritorijų ekonomikos įvairinimą, TPF turėtų remti gamybinės investicijas į MVĮ. Gamybinės investicijos – tai investicijos į įmonių pagrindinį kapitalą arba nematerialųjį turtą, siekiant gaminti prekes ir teikti paslaugas, taip prisidedant prie bendrojo kapitalo formavimo ir užimtumo. Gamybinės investicijos į kitas nei MVĮ įmones gali būti remiamos tik tuo atveju, jei jos būtinos siekiant sumažinti dėl pertvarkos prarastų darbo vietų skaičių sukuriant arba apsaugant daug darbo vietų ir jei jos nelemia perkėlimo arba nėra perkėlimo pasekmė. Investicijos į esamus pramonės įrenginius, įskaitant įrenginius, kuriems taikoma Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, turėtų būti leidžiamos, jei jomis prisidedama prie perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m., atitinkamų santykinų taršos rodiklių, nustatytus nemokamiems apyvartiniais taršos leidimams suteikti pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB¹⁴, sumažinimo ir jei jomis apsaugoma daug darbo vietų. Visos tokios investicijos turėtų būti atitinkamai pagrįstos atitinkamame teritoriniame teisingos pertvarkos plane. Siekiant apsaugoti vidaus rinkos vientisumą ir sanglaudos politiką, parama įmonėms turėtų atitikti SESV 107 ir 108 straipsniuose nustatytas Sąjungos valstybės pagalbos taisykles ir visų pirma parama kitų nei MVĮ įmonių gamybinėms investicijoms turėtų būti teikiama tik įmonėms, esančioms vietovėse, kurios pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies a ir c punktus nurodomos kaip remiamos vietovės;
- (13) siekiant suteikti lankstumo TPF išteklių pagal investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą programavimui, turėtų egzistuoti galimybė parengti atskirą TPF programą arba programuoti TPF išteklius pagal vieną ar kelis specialius programas, remiamos Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF), „Europos socialinio fondo +“ (toliau – ESF +) arba Sanglaudos fondo, prioritetus. Pagal

¹³ Kaip išdėstyta Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“ (COM(2018) 773 final).

¹⁴ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

Reglamento (ES) [naujasis BNR] 21a straipsnį TPF ištekliai turėtų būti padidinti papildomu finansavimu iš ERPF ir ESF+. Atitinkamos iš ERPF ir ESF+ perkeltos sumos turėtų atitikti veiksmų rūšį, nustatytą teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose;

- (14) TPF parama turėtų priklausyti nuo veiksmingo pertvarkos įgyvendinimo konkrečioje teritorijoje, siekiant neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Todėl valstybės narės, bendradarbiaudamos su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir remiamos Komisijos, turėtų parengti teritorinius teisingos pertvarkos planus, kuriuose būtų išsamiai aprašytas pertvarkos procesas, laikydamosi savo nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų. Šiuo tikslu Komisija turėtų sukurti esama pertvarkomiems anglių pramonės regionams skirta platformą grindžiamą Teisingos pertvarkos platformą, kad būtų sudarytos sąlygos dvišaliam ir daugiašaliam keitimuisi įgyta patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais visuose susijusiuose sektoriuose;
- (15) teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose turėtų būti nustatytos labiausiai neigiamai paveiktos labiausiai neigiamą poveikį patiriančios teritorijos, kuriose turėtų būti sutelkta TPF parama, ir aprašyti konkretūs veiksmai, kurių reikia imtis siekiant neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, visų pirma dėl su iškastinio kuro gamyba ar kita šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršia veikla susijusių įrenginių pertvarkymo ar uždarymo. Šios teritorijos turėtų būti tiksliai nustatytos ir atitikti NUTS 3 lygio regionus arba turėtų būti jų dalys. Planuose turėtų būti išsamiai aprašyti tų teritorijų uždaviniai bei poreikiai ir nustatyta, kokio tipo veiksmai reikalingi, kad būtų užtikrintas nuoseklus klimato kaitos poveikiui atsparios ekonominės veiklos, kuri taip pat atitiktų perėjimo prie poveikio klimatui neutralumo ir Žaliojo kurso tikslus, vystymas. TPF finansinę paramą turėtų teikti tik pagal pertvarkos planus vykdomoms investicijoms. Teritoriniai teisingos pertvarkos planai turėtų būti Komisijos patvirtintų programų (remiamų ERPF, ESF+, Sanglaudos fondo arba TPF lėšomis) dalis;
- (16) siekiant, kad TPF išteklių naudojimas būtų kuo labiau orientuotas į rezultatus, Komisija, laikydamosi proporcingumo principo, turėtų turėti galimybę taikyti finansines pataisas tais atvejais, kai konkrečiam TPF tikslui nustatytos siektinos reikšmės iš esmės nepasiekiamos;
- (17) siekiant papildyti ir iš dalies pakeisti tam tikras neesmines šio reglamento nuostatas, pagal SESV 290 straipsnį Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti aktus dėl šio reglamento III priedo elementų, susijusių su bendraisiais produkto ir rezultato rodikliais, pakeitimo. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros¹⁵ nustatytais principais. Visų pirma, siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti rengiant deleguotuosius aktus, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai; šiems ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti deleguotuosius aktus rengiančių Komisijos ekspertų grupių posėdžiuose;
- (18) siekiant nustatyti tinkamą TPF finansinę programą, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai nustatyti kiekvienai valstybei narei skiriamų asignavimų metinį paskirstymą pagal I priedą;

¹⁵ OL L 123, 2016 5 12, p. 13.

- (19) šio reglamento tikslų, t. y. remti teritorijas, kurios susiduria su ekonominiais ir socialiniais pokyčiais dėl perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, valstybės narės vienos negali deramai pasiekti. Pagrindinės to priežastys yra, viena vertus, įvairių teritorijų išsivystymo lygio skirtumai ir nepalankiausias sąlygas turinčių teritorijų atsilikimas, taip pat valstybių narių ir teritorijų finansinių išteklių apribojimai ir, kita vertus, nuoseklios įgyvendinimo sistemos, apimančios kelis Sąjungos fondus, kuriems taikomas pasidalijamasis valdymas, poreikis. Kadangi šių tikslų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

1. Šiuo reglamentu įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (toliau – TPF), kurio paskirtis – teikti paramą teritorijoms, kurioms kyla didelių socialinių ir ekonominių uždavinių dėl Sąjungos perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m.
2. Jame nustatomas TPF konkretus tikslas, geografinė aprėptis ir ištekliai, paramos aprėptis, atsižvelgiant į Reglamento (ES) [naujasis BNR] [4 straipsnio 2 dalies a punkte] nurodytą investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą, konkrečios programavimo nuostatos ir stebėsenai reikalingi rodikliai.

2 straipsnis

Konkretus tikslas

Pagal Reglamento (ES) [naujasis BNR] [4 straipsnio 1 dalies] antrą pastraipą TPF padeda siekti vieno konkretaus tikslo – sudaryti sąlygas regionams ir žmonėms spręsti dėl perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kylančius socialinius, ekonominius ir poveikio aplinkai uždavinius.

3 straipsnis

TPF geografinė aprėptis ir ištekliai pagal investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą

1. TPF remia investicijas į darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo tikslą visose valstybėse narėse.
2. TPF ištekliai pagal investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą, numatyti 2021–2027 m. biudžetiniams įsipareigojimams, yra 7,5 mlrd. EUR 2018 m. kainomis, kurie atitinkamais atvejais gali būti padidinti papildomai skirtais Sąjungos biudžeto iškiais ir kitais iškiais pagal taikomą pagrindinį teisės aktą.

Lėšų programavimo ir vėlesnio jų įtraukimo į Sąjungos biudžetą tikslais pirmoje pastraipoje nurodytai sumai taikomas 2 proc. metinis indeksavimas.

0,35 proc. pirmoje pastraipoje nurodytos sumos skiriama Komisijos iniciatyva teikiamai techninei pagalbai.

3. Komisija įgyvendinimo aktu priima sprendimą, kuriuo nustato metinį išteklių, įskaitant bet kokius 2 dalyje nurodytus papildomus išteklius, paskirstymą kiekvienai valstybei narei pagal I priede nustatytą metodiką.
4. Nukrypstant nuo Reglamento (ES) [naujasis BNR] [21a] straipsnio, bet kokiems 2 dalyje nurodytiems papildomiems ištekliams, kurie skiriami Teisingos pertvarkos fondui Sąjungos biudžete arba iš kitų išteklių, papildoma ERPF arba ESF+ parama nereikalinga.

4 straipsnis ***Paramos aprėptis***

1. TPF remia tik tokią veiklą, kuri yra tiesiogiai susijusi su 2 straipsnyje nustatytu jo konkrečiu tikslu ir kuria prisidedama prie pagal 7 straipsnį nustatytų teritorinių teisingos pertvarkos planų įgyvendinimo.
2. Pagal 1 dalį TPF remia tik šią veiklą:
 - a) gamybinės investicijas į MVI, įskaitant startuolius, kuriomis skatinamas ekonomikos įvairinimas ir pertvarkymas;
 - b) investicijas į naujų įmonių kūrimą, be kita ko, pasitelkiant verslo inkubatorius ir konsultavimo paslaugas;
 - c) investicijas į mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą ir pažangių technologijų perdavimo skatinimą;
 - d) investicijas į įperkamai švariai energijai skirtos technologijos ir infrastruktūros diegimą, šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiąją energiją;
 - e) investicijas į skaitmeninimą ir skaitmeninį junglumą;
 - f) investicijas į teritorijų atkūrimą ir išvalymą, dirvos atkūrimą ir paskirties keitimo projektus;
 - g) investicijas į žiedinės ekonomikos stiprinimą, įskaitant atliekų prevenciją, mažinimą, veiksmingą išteklių naudojimą, pakartotinį naudojimą, taisymą ir perdirbimą;
 - h) darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą;
 - i) darbo paieškos pagalbą darbo ieškantiems asmenims;
 - j) aktyvią darbo ieškančių asmenų įtrauktį;
 - k) techninę pagalbą.

Be to, TPF gali remti gamybinės investicijas į įmones, kurios nėra MVI, vietovėse, nurodytose kaip remtinės vietovės pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies a ir c punktus, jei tokios investicijos buvo patvirtintos kaip teritorinio teisingos pertvarkos plano dalis remiantis informacija, kurios reikalaujama pagal 7 straipsnio 2 dalies h punktą. Tokios investicijos atitinka reikalavimus tik tuo atveju, jei jos būtinos teritoriniam teisingos pertvarkos planui įgyvendinti.

TPF taip pat gali remti investicijas, kuriomis siekiama sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų vykdant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB I priede išvardytą veiklą, kiekį, jei tokios investicijos buvo patvirtintos kaip teritorinio teisingos pertvarkos plano dalis remiantis informacija, kurios

reikalaujama pagal 7 straipsnio 2 dalies i punktą. Tokios investicijos atitinka reikalavimus tik tuo atveju, jei jos būtinos teritoriniam teisingos pertvarkos planui įgyvendinti.

5 straipsnis ***Paramos aprėpties išimtys***

TPF lėšomis neremiamas:

- a) atominių elektrinių eksploatacijos nutraukimas ar statybos;
- b) tabako ir tabako gaminių gamyba, perdirbimas ir prekyba;
- c) sunkumų patiriančios įmonės, kaip apibrėžta Komisijos reglamento (ES) Nr. 651/2014¹⁶ 2 straipsnio 18 punkte;
- d) investicijos, susijusios su iškastinio kuro gamyba, perdirbimu, platinimu, sandėliavimu ar deginimu;
- e) investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūras vietovėse, kuriose yra bent du tos pačios kategorijos plačiajuosčio ryšio tinklai.

6 straipsnis ***TPF išteklių programavimas***

1. TPF ištekliai programuojami regionų, kuriuose yra atitinkamos teritorijos, kategorijoms remiantis pagal 7 straipsnį parengtais teritoriniais teisingos pertvarkos planais, Komisijos patvirtintais kaip programos arba programos pakeitimo dalis. Ištekliai programuojami vienos ar kelių konkrečių programų forma arba vieno ar kelių programos prioritetų forma.

Komisija patvirtina programą tik tuo atveju, jei labiausiai neigiamai pertvarkos paveiktų teritorijų, įtrauktų į atitinkamą teritorinį teisingos pertvarkos planą, nustatymas yra tinkamai pagrįstas ir atitinkamas teritorinis teisingos pertvarkos planas atitinka susijusios valstybės narės nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą.

2. TPF prioritetas ar prioritetai apima TPF išteklius, kuriuos sudaro visi ar dalis TPF asignavimo valstybėms narėms ir ištekliai, pervesti pagal Reglamento (ES) [naujasis BNR] [21a] straipsnį. Bendra į TPF perkeltų ERPF ir ESF+ išteklių suma yra bent pusantro karto, bet ne daugiau kaip tris kartus didesnė už TPF paramos tam prioritetui sumą.

7 straipsnis ***Teritorinis teisingos pertvarkos planas***

1. Valstybės narės kartu su atitinkamomis susijusių teritorijų valdžios institucijomis pagal II priede pateiktą pavyzdį parengia vieną ar daugiau teritorinių teisingos pertvarkos planų, apimančių vieną ar daugiau paveiktų teritorijų, atitinkančių bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus 3 lygį (NUTS 3 lygio regionai), kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1059/2003 su

¹⁶ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1).

pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (EB) Nr. 868/2014¹⁷, arba jų dalį. Tai yra tos teritorijos, kurioms dėl pertvarkos daromas didžiausias neigiamas ekonominis ir socialinis poveikis, visų pirma dėl numatomo darbo vietų sumažėjimo iškastinio kuro gamybos ir naudojimo sektoriuje ir poreikio pertvarkyti šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršiausių pramonės įrenginių gamybos procesus.

2. Teritorinį teisingos pertvarkos planą sudaro šie elementai:

- a) perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos proceso nacionaliniu lygmeniu aprašymas, įskaitant pagrindinių naujausių nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (toliau – NEKSVP) versiją atitinkančių tokios pertvarkos etapų tvarkaraštį;
- b) labiausiai neigiamai a punkte nurodytos pertvarkos proceso paveiktų ir pagal 1 dalį TPF remtinų teritorijų nustatymo pagrindimas;
- c) pertvarkos uždavinių, kylančių labiausiai neigiamai paveiktose teritorijose, įskaitant dėl perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kylančius socialinio, ekonominio poveikio ir poveikio aplinkai uždavinius, vertinimas, nustatant galimą paveiktų ir prarastų darbo vietų skaičių, vystymosi poreikius ir tikslus iki 2030 m., susijusius su šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršios veiklos pertvarkymu arba nutraukimu tose teritorijose;
- d) numatomo TPF paramos indėlio sprendžiant dėl perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kylančius socialinius, ekonominius ir poveikio aplinkai uždavinius aprašymas;
- e) jo derėjimo su kitomis nacionalinėmis, regioninėmis ar teritorinėmis strategijomis ir planais vertinimas;
- f) valdymo mechanizmų, kuriuos sudaro partnerystės susitarimai, planuojamos stebėsenos ir vertinimo priemonės ir atsakingos įstaigos, aprašymas;
- g) numatomų veiksmų rūšies ir tikėtino jų indėlio mažinant pertvarkos poveikį aprašymas;
- h) jei parama teikiama gamybinėms investicijoms į kitas nei MVĮ įmones, išsamus tokių veiksmų ir įmonių sąrašas ir tokios paramos būtinumo pagrindimas pateikiant trūkumų analizę, iš kurios matyti, kad tikėtinas darbo vietų praradimas viršytų numatomą be investicijų sukurtų darbo vietų skaičių;
- i) jei parama teikiama investicijoms, kuriomis siekiama sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų vykdant Direktyvos 2003/87/EB I priede išvardytą veiklą, kiekį, išsamus remtinų veiksmų sąrašas ir pagrindimas, kad jais prisidedama prie perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir dėl jų išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis iš esmės sumažinamas tiek, kad bus mažesnis už atitinkamus santykinius taršos rodiklius, nustatytus nemokamiems apyvartiniam taršos leidimams suteikti pagal Direktyvą 2003/87/EB, ir jei tos investicijos reikalingos siekiant apsaugoti didelį skaičių darbo vietų;

¹⁷

2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo (OL L 154, 2003 6 21, p. 1).

- j) sąveika ir papildomumas su kitomis Sąjungos programomis ir Teisingos pertvarkos mechanizmo ramsčiais, siekiant patenkinti nustatytus vystymosi poreikius.
3. Rengiant ir įgyvendinant teritorinius teisingos pertvarkos planus dalyvauja atitinkami partneriai pagal Reglamento (ES) [naujasis BNR] [6] straipsnį.
4. Teritoriniai teisingos pertvarkos planai turi derėti su Reglamento (ES) [naujasis BNR] [23] straipsnyje nurodytomis teritorinėmis strategijomis, atitinkamomis pažangiosios specializacijos strategijomis, NEKSVP ir Europos socialinių teisių ramsčiu.

Jei dėl nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano peržiūros pagal Reglamento (ES) 2018/1999 14 straipsnį reikia peržiūrėti teritorinį teisingos pertvarkos planą, ši peržiūra vykdoma atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą pagal Reglamento (ES) [naujasis BNR] 14 straipsnį.

8 straipsnis

Rodikliai

1. Bendrieji produkto ir rezultato rodikliai, kaip nustatyta III priede, ir, tinkamai pagrindus teritoriniame teisingos pertvarkos plane, konkretūs programos produkto ir rezultato rodikliai nustatomi pagal Reglamento (ES) [naujasis BNR] [12 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punktą], [17 straipsnio 3 dalies d punkto ii papunktį] ir [37 straipsnio 2 dalies b punktą].
2. Produkto rodikliams nustatoma nulinė pradinė reikšmė. 2024-iesiems metams nustatytos tarpinės reikšmės ir 2029-iesiems metams nustatytos siektinos reikšmės yra sumuojamos. Po to, kai Komisija patvirtina pagal Reglamento (ES) [naujasis BNR] [14 straipsnio 2 dalį] pateiktą prašymą iš dalies pakeisti programą, siektinos reikšmės neperžiūrimos.
3. Jei TPF prioritetu remiama 4 straipsnio 2 dalies h, i arba j punktuose nurodyta veikla, duomenys apie dalyvių rodiklius perduodami tik tuo atveju, jei yra visi su tuo dalyviu susiję duomenys, kurių reikalaujama pagal III priedą.
4. Komisijai pagal 10 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas III priedas, kad būtų padaryti reikiami naudotinų rodiklių sąrašo pakeitimai.

9 straipsnis

Finansinės pataisos

Jeigu Komisija, išnagrinėjusi galutinę programos veiklos rezultatų ataskaitą, padaro išvadą, kad nepavyko pasiekti bent 65 proc. TPF išteklių vienam ar keliems produkto ar rezultato rodikliams nustatytos siektinos reikšmės, ji gali atlikti finansines pataisas pagal Reglamento (ES) [naujasis BNR] [98] straipsnį proporcingai pasiektiems rezultatams sumažindama TPF paramą atitinkamam prioritetui.

10 straipsnis

Įgaliojimų suteikimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.

2. 8 straipsnio 4 dalyje nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami neribotam laikotarpiui nuo [šio reglamento įsigaliojimo data].
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti 8 straipsnio 4 dalyje nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.
4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.
6. Pagal 8 straipsnio 4 dalį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

11 straipsnis *Įsigaliojimas*

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) (*programų grupė*)

Aplinka ir klimato politika, laukiama DFP pasiūlymų patvirtinimo

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

☒ nauju veiksmu

☐ nauju veiksmu, kai bus įgyvendintas bandomasis projektas ir (arba) atlikti parengiamieji veiksmai¹⁸

☐ esamo veiksmo galiojimo pratęsimu

☐ vieno ar daugiau veiksmų sujungimu arba nukreipimu į kitą (naują) veiksmą

1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.4.1. Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį

2020 m. antrasis pusmetis – reglamento priėmimas

Nuo 2020 m. – teritorinių teisingos pertvarkos planų rengimas valstybėse narėse

2021 m. – programos priėmimas ir įgyvendinimo pradžia

1.4.2. Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmams.

ES veiksmai dėl Teisingos pertvarkos fondo yra pagrįsti tikslais, nustatytais SESV 174 straipsnyje, kuriame nurodyta, kad ypatingas dėmesys skiriamas pramonės pereinamojo laikotarpio vietovėms bei didelių ir nuolatinių trūkumų turintiems regionams.

Perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos yra iššūkis visoms valstybėms narėms. Valstybėms narėms, kurios labai priklauso nuo iškastinio kuro arba šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis taršios pramonės, kurių bus laipsniškai atsisakyta, arba kurioms pertvarka padarys didelį poveikį ir kurios neturi finansinių priemonių, kad pasiektų neutralaus poveikio klimatui tikslą, bus ypač sunku. TPF padeda įveikti pertvarkos uždavinius ir padidina valstybių narių fiskalinį pajėgumą, kad jos galėtų vykdyti būtinas investicijas ir veiksmus.

¹⁸

Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

1.4.3. *Panašios patirties išvados*

Sąjungos lygmeniu jau imtasi veiksmų pagal anglių pramonės regionų pertvarkos iniciatyvas ir bandomuosius veiksmus, skirtus pertvarkomiems pramonės regionams, siekiant skatinti energetikos ir su klimato kaita susijusią pertvarką. Nors Teisingos pertvarkos fondu siekiama didesnių tikslų ir užtikrinamas integruotesnis požiūris, šių iniciatyvų patirtimi galėtų būti naudinga remtis programuojant ir įgyvendinant fondą.

Pirma, pagal anglių pramonės regionų pertvarkos iniciatyvą remiama 21 bandomojo regiono, kurių ekonomika labai priklauso nuo anglių, pertvarka. Struktūrinių pokyčių klausimai sprendžiami laikantis holistinio požiūrio, apimančio ekonominius, pramoninius, technologinius ir socialinius pertvarkymo aspektus, dalyvaujant vietos veikėjams ir glaudžiai su jais bendradarbiaujant.

Parama daugiausia skiriama ekonomikos pertvarkai pagal pažangiosios specializacijos strategijas (pvz., parama MVĮ, verslo inkubatoriams, inovacijoms ir pramonės bei mokslininkų bendradarbiavimui), darbuotojų, kurie tradiciškai dirba su anglimis susijusiuose sektoriuose, perkvalifikavimui ir energijos vartojimo efektyvumo bei alternatyvių atsinaujinančiųjų energijos išteklių skatinimui.

Iniciatyvos sėkmė priklauso nuo atitinkamų valstybių narių ir regionų atsakomybės. Tam įtakos turi nacionaliniai bendro finansavimo reikalavimai pagal pasidalijamojo valdymo principą ir partnerių dalyvavimas plėtros strategijoje.

Be to, siekiant padėti ES regionams valdyti perėjimą prie tvaresnės mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos, buvo pasiūlyta speciali parama inovacijoms skatinti, investavimo kliūtims šalinti, tinkamiems piliečių įgūdžiams ugdyti ir pramonės permainoms, paskatintoms energetikos ir klimato kaitos pertvarkos, valdyti. Bandomaisiais veiksmais teikiama Komisijos ekspertų parama ir techninė Europos regioninės plėtros fondo pagalba. ES paramai atrinkta 12 regionų.

1.4.4. *Suderinamumas ir galima sąveika su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Teisingos pertvarkos fondo sukūrimas ir įgyvendinimas bus reglamentuojami Bendrųjų nuostatų reglamentu, kuriuo *inter alia* reglamentuojamas Europos regioninės plėtros fondas ir „Europos socialinis fondas +“. Todėl šių fondų papildomumas ir sąveika bus itin stiprus, be kita ko, atliekant specialius perkėlimus iš šių dviejų sanglaudos politikos fondų. Teisingos pertvarkos fondas taip pat bus glaudžiai koordinuojamas su kitais Teisingos pertvarkos mechanizmo ramsčiais. Tikimasi, kad fondas duos rezultatų įgyvendinant naująją Europos žaliąją kursą ir Tvarios Europos investicijų planą. Jis taip pat bus glaudžiai susijęs su 1.4.3 punkte nurodytomis iniciatyvomis.

1.5. Trukmė ir finansinis poveikis

X trukmė ribota

- ☐ galioja nuo MMMM [MM DD] iki MMMM [MM DD],
- **X** Įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo 2021 m. iki 2027 m., o mokėjimų asignavimų – nuo 2021 m. iki 2027 m. ir vėliau.

☐ trukmė neribota

- įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,
- vėliau – visuotinis taikymas.

1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)¹⁹

☐ Tiesioginis valdymas, vykdomas Komisijos:

- ☐ padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;
- ☐ vykdomųjų įstaigų.

X Pasidalijamasis valdymas kartu su valstybėmis narėmis

☐ Netiesioginis valdymas, biudžeto vykdymo užduotis pavedant:

- ☐ trečiosioms valstybėms arba jų paskirtiems organams;
- ☐ tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);
- ☐ EIB ir Europos investicijų fondui;
- ☐ Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose nurodytiems organams;
- ☐ viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms;
- ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja privatinė teisė ir kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, jeigu jos pateikia pakankamas finansines garantijas;
- ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja valstybės narės privatinė teisė, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamas finansines garantijas;
- ☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.
- *Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.*

¹⁹

Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Stebėsenos sistema ir ataskaitų teikimo taisyklės bus reglamentuojamos Bendrųjų nuostatų reglamentu (BNR) ir bus identiškos kitiems septyniems pasidalijamojo valdymo fondams pagal BNR taikomoms sistemoms ir taisyklėms.

BNR taisyklės grindžiamos geriausia 2014–2020 m. praktika ir bus toliau grindžiamos pasidalijamojo valdymo sistema. Kiekvienai programai įsteigtiems stebėsenos komitetams bus suteiktas svarbesnis vaidmuo prižiūrint programos įgyvendinimo rezultatus ir visus poveikį įgyvendinimui darančius veiksnius. Siekiant skaidrumo bus reikalaujama, kad stebėsenos komitetams pateikti dokumentai būtų skelbiami viešai. Sistemą papildoma metiniai Komisijos ir valstybių narių veiklos rezultatų peržiūros posėdžiai. Bus taikomas reikalavimas teikti galutinę veiklos rezultatų ataskaitą.

Nustačius bendrai taikytinus rodiklius bus lengviau gauti stebėsenos informaciją ir ją apibendrinti Sąjungos lygmeniu. Šie rodikliai nustatyti atskirai Teisingos pertvarkos fondui, tačiau laikantis nuoseklios sistemos, atsižvelgiant į Europos regioninės plėtros fondui siūlomus rodiklius.

Elektroniniai duomenys sudaro sąlygas užtikrinti supaprastinimą, ir skaidrumą. 2014–2020 m. buvo reikalaujama, kad paramos gavėjai ir vadovaujančiosios institucijos, taip pat įvairios valdymo ir kontrolės sistemų institucijos tarpusavyje duomenimis keistųsi elektroniniu būdu per sukurtą atitinkamą sistemą. Tuo remiamasi ir šiame reglamente, be to, toliau plėtojami tam tikri duomenų rinkimo aspektai. Dabar visi įgyvendinimo pažangai stebėti reikalingi duomenys, įskaitant programų veiklos rezultatus, bus perduodami elektroniniu būdu.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas*

Valdymo ir kontrolės sistema bus reglamentuojamos BNR ir bus identiškos kitiems septyniems pasidalijamojo valdymo fondams pagal BNR taikomoms sistemoms.

Atsižvelgiant į teigiamus rezultatus, gautus sumažinus Europos Audito Rūmų nurodytų klaidų lygį (ir netikrumą, atsirandantį dėl to, kad sistema nebuvo įdiegta visą programų įgyvendinimo ciklą, taigi negalima padaryti galutinių išvadų dėl visų jos aspektų), būtina toliau taikyti esamus pagrindinius valdymo ir kontrolės sistemų principus ir finansines valdymo taisykles, nustatytas 2014–2020 m. laikotarpiui.

Tačiau būtina pripažinti, kad vėluota pradėti įgyvendinti 2014–2020 m. taisykles ir kartais dėl kai kurių reikalavimų sukurta nereikalinga administracinė našta. Todėl siūloma įvairių valdymo ir kontrolės sistemų įstaigų užduotis ir pareigas išdėstyti aiškiau, visų pirma kiek tai susiję su veiksmų atranka ir reikalavimais, kuriais užtikrinama, kad būtų laikomasi patikimo finansų valdymo principų.

Siekiant užtikrinti nuspėjamumą, į teisės akto tekstą įtraukta visa išsami informacija ir antrinės taisyklės, kurios anksčiau buvo nustatytos antrinės teisės aktuose. Nereikalaujama atlikti skyrimo procedūros; nuostatomis skatinamas esamų sistemų pratęsimas. Siūloma taikyti paprastesnę tvarką programoms, kurių valdymo ir

kontrolės sistema veikia gerai ir duoda gerus rezultatus. Taip pat patikslinti reikalavimai dėl rizika pagrįstų valdymo patikrinimų, bendros audito tvarkos, taip pat būtiniausi mažesnėms programoms taikomi reikalavimai, kai gali prireikti naudoti nestatistinius imties metodus.

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

Pakeitimais ir supaprastinimo galimybėmis, kurias Komisija svarstė laikotarpio po 2020 m. pasiūlyme, atsižvelgiama į įvairias Audito Rūmų rekomendacijas dėl teisės aktų, kurie bus taikomi po 2020 m., rengimo, visų pirma rekomendacijas, kuriomis raginama apsvarstyti fondų paramos įgyvendinimo mechanizmo modelį (audito Nr. 2015/AUD/0195 rekomendacija Nr. 1), atsižvelgiant į aukšto lygio grupės pasiūlymus.

Didelis klaidų lygis anksčiau dažnai buvo susijęs su nepakankamu teisiniu tikrumu ir skirtingu tų pačių reglamentavimo taisyklių, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų srityje, aiškinimu. Komisija naujajame BNR pasiūlyme pristato keletą naujų aspektų: rizika pagrįstus valdymo patikrinimus, rizika pagrįstą audito strategiją, taisyklės dėl proporcingo statistinės imties sudarymo poreikio ir konkrečias nuostatas dėl kontrolės priemonių proporcingumo ir pasiklovimo nacionalinėmis valdymo ir kontrolės sistemomis.

Parengti išsamūs priedai dėl atitinkamų valdymo ir kontrolės sistemų aspektų siekiant suteikti teisinį tikrumą be poreikio priimti tolesnius antrinės teisės aktus ar ilgą gaires, paprastai rengiamus priėmus BNR.

2.2.3. *Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)*

Dabartinis pasidalijamojo valdymo įgyvendinimo mechanizmas dažnai kritikuojamas, be kita ko, Audito Rūmų, dėl to, kad yra pernelyg sudėtingas, jį taikant dažnai daroma klaidų, o jo kontrolė visais lygmenimis reikalauja didelių sąnaudų. Komisija atidžiai išnagrinėjo visus šiuos kritikos aspektus, kad rastų tinkamą atskaitomybės, supaprastinimo ir veiksmingumo pusiausvyrą.

Siekiant išvengti paramos gavėjų kontrolės, atliekamos įvairiais lygmenimis, dubliavimo ir valdymo ir kontrolės sistemos funkcijų sutapimo, sistema supaprastinta. Pavyzdžiui, po 2020 m. sertifikavimo institucijos (šiuo metu jų daugiau kaip 210) turi būti pakeistos apskaitos funkcija, kuri ateityje negalės dubliuoti kontrolės priemonių. Be to, siūloma racionalizuoti audito veiklą sumažinant paramos gavėjų lygmeniu atliekamų veiksmų auditų skaičių. Numatytos konkrečios nuostatos dėl geresnės proporcingos tvarkos, atsižvelgiant į tai, ar programos valdymo ir kontrolės sistema anksčiau veiksmingai veikė (rezultatus).

Kalbant apie tikslinį pasiklovimo lygmenį, teisėkūros pasiūlymų etape siekiama, kad klaidų lygis būtų mažesnis už 2 proc. reikšmingumo ribinę vertę. Dėl kitokios reikšmingumo ribinės vertės gali būti tariamasi tik kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į diskusijas dėl teisės aktų, visų pirma, kai teisėkūros institucija (iki galo) nepritaria pasiūlytam programos supaprastinimui ir (arba) apriboja kontrolės priemones ir dėl to būtų daromas poveikis numatomam klaidų lygiui.

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartines arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

Komisija toliau svarstys galimybes po 2020 m. sustiprinti vadovaujančiųjų institucijų įdiegtas sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemones.

Vadovaujančiosios institucijos turės toliau taikyti veiksmingas ir proporcingas kovos su sukčiavimu priemones ir procedūras, konkrečiai atsižvelgdamos į nustatytą sukčiavimo riziką.

Ateityje e. sanglauda ir interaktyvios IT sistemos ir toliau bus pagrindiniai reikalavimai. Vadovaujančiosios institucijos galės toliau taikyti įdiegtus pažeidimų ir sukčiavimo prevencijos procesus ir sistemas.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija ir siūloma nauja biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA ²⁰	ELPA šalių ²¹	valstybių kandidačių ²²	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento [21 straipsnio 2 dalies b punktą]
03. Gamtos ištekliai ir aplinka	XX.XX Teisingos pertvarkos fondas (TPF)	DA	NE	NE	NE	NE

²⁰ DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

²¹ ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.

²² Valstybių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių kandidačių.

3.2. Numatomas poveikis išlaidoms

3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms santrauka

mln. EUR 2018 m. kainomis (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija			03.	Gamtos ištekliai ir aplinka							
			2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
XX.XX Teisingos pertvarkos fondas (TPF)	Išipareigojimai	(1)	1 036,000	1 047,000	1 059,000	1 071,000	1 083,000	1 095,000	1 109,000		7 500,000
	Mokėjimai	(2)	43,051	48,460	436,016	539,405	944,231	1 221,051	1 194,277	3 073,509	7 500,000
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš programos paketo lėšų ²³	Išipareigojimai = Mokėjimai	(3)									
IŠ VISO asignavimų programos paketui	Išipareigojimai	=1+3	1 036,000	1 047,000	1 059,000	1 071,000	1 083,000	1 095,000	1 109,000		7 500,000
	Mokėjimai	=2+3	43,051	48,460	436,016	539,405	944,231	1 221,051	1 194,277	3 073,509	7 500,000

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	„Administracinės išlaidos“
---	---	----------------------------

Šią dalį pildyti naudojant administracinio pobūdžio biudžeto duomenų lentelę, kuri pirmiausia bus pateikta [finansinės teisės akto pasiūlymo pažymos priede](#) ir įkelta į DECIDE tarnybų tarpusavio konsultacijoms.

²³ Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021 m. .	2022 m. .	2023 m. .	2024 m. .	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
Žmogiškieji ištekliai		3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300		23 100
Kitos administracinės išlaidos										
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA	(Iš viso įsipareigojimų = Iš viso mokėjimų)	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300		23 100

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
IŠ VISO asignavimų visose daugiametės finansinės programos IŠLAIDŲ KATEGORIJOSE	Įsipareigojimai	1 039,300	1 050,300	1 062,300	1 074,300	1 086,300	1 098,300	1 112,300		7 523,100
	Mokėjimai	46,351	51,760	439,316	542,705	947,531	1 224,351	1 197,577	3 076,809	7 523,100

3.2.2. Numatomo poveikio administracinio pobūdžio asignavimams santrauka

- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama
- X Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IŠ VISO
-------	------	------	------	------	------	------	------	---------

Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								
Žmogiškieji ištekliai	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	23 100
Kitos administracinės išlaidos								
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	23 100

Neįtraukta į daugiamečių finansinės programos²⁴ 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ								
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos								
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiamečių finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ								

IŠ VISO	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	23 100
----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	---------------

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

²⁴

Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.2.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- X Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

Metai		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)								
Komisijos būstinė ir atstovybės		22	22	22	22	22	22	22
Delegacijos								
Moksliniai tyrimai								
• Išorės darbuotojai (etatų vienetais): CA, LA, SNE, INT ir JES²⁵								
7 išlaidų kategorija								
Finansuojama pagal daugiamečių finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	- būstinėje							
	- delegacijose							
Finansuojama iš programos paketo lėšų ²⁶	- būstinėje							
	- delegacijose							
Moksliniai tyrimai								
Kita (nurodyti)								
IŠ VISO		22	22	22	22	22	22	22

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus veiksmui valdyti ir (arba) persikristus generaliniame direktorate, ir prirėkus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	• Prisidėti prie programų ir (arba) projektų pasiūlymų analizės, derybų, keitimo ir (arba) rengimo patvirtinimui valstybės narėse. • Prisidėti prie patvirtintų programų ir (arba) projektų įgyvendinimo valdymo, stebėsenos ir vertinimo. • Užtikrinti, kad būtų laikomasi programoms taikomų taisyklių.
Išorės darbuotojai	

²⁵ CA – sutartininkas („Contract Staff“), LA – vietos darbuotojas („Local Staff“), SNE – deleguotasis nacionalinis ekspertas („Seconded National Expert“), INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas („agency staff“), JPD – jaunesnysis delegacijos specialistas („Junior Professionals in Delegations“).

²⁶ Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

3.2.3. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

- ☒ nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo
- ☐ numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IŠ VISO
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą								
IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų								

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

- ☒ Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.
- ☐ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:
 - ☐ nuosaviems ištekliams
 - ☐ kitoms pajamoms

nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms ☐

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė:	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis ²⁷						
	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
..... straipsnis							

Asignuotųjų pajamų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-oms) daromas poveikis.

Kitos pastabos (pvz., poveikio pajamoms apskaičiavimo metodas (formulė) arba kita informacija).

²⁷

Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 % surinkimo sąnaudų.